Број 271 У Новом Саду, у суботу 12 (25.) децембра 1909 Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штамиарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

CLXXXIX.

Већ је три године, како мађарска независна странка има у сабору већину. За те три године није било ни једном озбиљно речи о томе, да та странка састави сама владу. А то је и ред и обичај и управо закон.

Мађарска независна странка била је на влади, у влади, али не сама и не у првим редовима него мало — натраг. На челу јој је стојао Векерле. Човек који и није из већине.

Па нашто то? Тело, на коме је туђа глава, не може отићи далеко. Пилићи, које води туђа квочка, неће се јако наситити.

И видели смо за време целе данашње владе трзање. А било је понајвише трзања, које ми нисмо видели.

И после свега тог жалосног искуства, данас и опет раде на томе, да се створи влада из независне странке, а да јој на челу буде — противник. Тако или — никако!

А зашто то? Та, забога, зато, да и опет не буде као што треба. Да и опет глава вуче на једну страну, а друго тело на другу страну. И онда се таква влада премеће на једном месту. А док то бива, они у Бечу, који све то удешавају, срчу скоруп, и гледају комендију — забадава.

* * *

Нов министар - председник Лукач, кажу, борће се за опште, тајно гласање. Мора бити слободе и једнакости. И с тим хоће да задобије народности и социјалисте. Али кажу и то: Не бојте се ни ви други. Нити ће пустити народности напред, нит социјалисте.

Као што видите, свакоме по нешто даје. А то значи: Биће опште, тајно гласање, али ће изборне срезове тако заокружити и удесити, да ни народности ни социјалисте неће моћи имати ни изблизу онолико посланика, колико би им припадало.

То би било, да донесе чинију, и свако да има права јести, само ће нас поређати тако, да ми не доспемо до чиније. Ми би стојали другима за леђа и гледали како се они користе општим, тајним гласањем.

Но теше нас! Кажу: Само да дођемо једаред до чиније, до општег, тајног гласања, а кад је чинија ту, доћи ће и на вас ред. Онда је већ лакше праведно распоредати изборне срезове.

Све нас теше: Овог с овим, оног с оним. И све ће и бити и неће. Биће влада независне странке, али са противником на челу. И биће опште, тајно гласање, али са неправедном поделом срезова.

Једно ће само извести чисто и потпуно, и искрено, а не половно. — Но хвала Богу, мислите ви! Макар једну ствар нека изведу као што треба, а да је не крње. Па једно хоће да изведу. То је зајам од 500 милиона. Да вратимо оно што смо потрошили на анексију. И да платимо оно, што ће требати да се одржи анексија.

То је та анексија за коју је рекао Еренталл: Морала се извести, јер су Срби и јужни Словени шуровали са Србијом и кренули у велику издају.

А та прича о шуровању растопила се ово дана у Бечу — као лањски снег.

Политичка криза у Угарској.

Приликом јучерање дуге аудијенције Лукачеве код краља, краљ је поверио Лукачу да преговара са странкама и да образује владу. Лукач се тога примио. И Владислав Лукач вратио се јуче из Бечa као именовани угарски министар - председник.

Прва последица тога чина биће, да ће краљ усвојити оставку садање владе и поверити јој, да отправља државне послове још само дотле, док Лукач не образује своју владу.

Али с ким ће и с каквим ће програмом Лукач образовати владу?

На питање, с ким ће? — данас је још тешко одговорити. Може бити више случајева. Да образује владу са независњачком, Јустовом, странком, ако може да задовољи захтеве те странке и с њом се споразуме. У том случају, иако би имао против себе све остале странке, лако би дошао до већине у сабору. Независњачка странка је још и данас најјача странка у сабору, а ако она пође с Лукачем, то значи, да ће јој захтеви бити задовољени, онда ће се многи и из других странака њој придружити. — Лукач може да образује владу са Кошутовом странком, ако се споразуме с овом. У том случају, иако би га можда помагали неки из 67 ашких странака, имао би да се бори против независњачке странке и оних других. Може да се споразуме и са Јустовом независњачком странком и са Кошутовом странком. У том случају имао би јаку већину у сабору. — Може да се споразуме и са свима странкама. — најзад може да образује владу без учешћа саборских странака и онда би се морао борити против свију странака. У том случају дошло би до распуста сабора и нових избора.

Међутим има гласова, да је Лукач још из Бечa брзојавио Јусту, Холоу и Бањањију и молио их да данас буду у Будимпешти, да се с њима састане. Кажу, да је Лукач брзојавио вођама независњачке странке и то, да хоће једино са независњачком странком да преговара; да се само тога подухвати; да са 67-ашима неће ни говорити и ако му не пође за руком да се споразуме са независњачком странком, онда ће вратити краљу свој мандат.

Много је важније питање, с каквим ће програмом Лукач да образује владу и од одговора на то питање зависи и прво питање, с ким ће. Шта доноси Лукач из Бечa — не зна се. Неки држе, да ће задовољити Јустову независњачку странку и онда би с њоме образовао владу. Други то поричу. Кажу, да Лукач не доноси самосталну банку нити обећање, да ће се она успоставити 1911. го . Реч може бити — кажу — само о каквој „формули“. Па кажу, да Лукач не доноси чак ни једнако опће изборно право, него у том питању хоће да се приближи становишту Стевана Тисе. Дакле, да се изборно право само нешто прошири.

Ну као што се види, то је све само „држи се,“ „кажу“ — а ових дана ћемо видети како ће бити.

Ко је начинио Фридјунгова акта

Београдски листови доносе, да у српским званичним круговима знају, ко је начинио она лажна документа, којима се Фридјунг служио. Та акта је вешто кривотворио Радивојевић, некдањи загребачки новинар. Њега је лане за време запетих односа између Србије и Аустроугарске београдска полиција ухапсила, на основу сумње, да је шпијон. Радивојевић је у женском оделу, обријавши бркове побегао из београдског апса, и на Сави преко леда пребегао у Земун. У вези је стојао са аустријским министарством унутарњих послова и то је јавно и признао. У Београду су осведочили да је др. Фридјунг жртва овог човека, јер је начин писања Радивојевићева истоветан са начином писања у оним документима. О Радивојевићу је било спомена и приликом загребачког „велико-издајничког“ процеса. Браниоци су хтели на њега да се позову као сведоки но Акурти је изнео, да је Радивојевић долазио к њему и искао од њега новаца, али му овај није дао, на то су браниоци одустали да се Радивојевић преслуша.

Одбијена кота аустроугарском зајму.

Како јавља „Коријере d' Italia“, француски министар спољних послова Пишон одбио је котирање зајма Аустро Угарске од 500 милиона франака на париској берзи. Аустро Угарска је овај зајам намеравала закључити за покриће трошкова око анексије Босне и Херцеговине. Говори се, да разлог за ово одбијање лежи у томе, што би се Аустроугарска наоружала овим зајмом и постала дрскија и опаснија по мир у Европи.

Демонстрације у Загребу.

Из Загреба јављају, да се у четвртак у вече било искупило на тамошњој станици више стотина особа, да поздраве тужитеље у Фридјунговој парници, који су се враћали из Бечa Жандармерија и полиција били су међутим, станицу потпуно опколели и никог нису пуштали унутра, па ни путницима нису дозвољавали да изађу на перон. Између путника и полиције долазило је због тога до оштрijих речи, а многи су безобзирно спречени да даље путују. Три воза који се између 8 и 9 сати у вече крећу из Загреба отишли су, а да је путницима дозвољено било да у зграду станице уђу. Посланику Шурмину који је хтео да пошље брзојаве министрима Векерлу и Кошуту, није дозвољено такођер да уђе у станицу и поштанско оделење, а када је против тога протестовао ухапшен је. Тек после чешћег посредовања и кад му је пошло за руком да докаже ко је, пуштен је на слободу. Затворено је 44 особе, међу њима седам женских. Међутим возом тим стигао је само фелдмаршал лајтнант Томичић, а остали тужитељи стигли су тек у поноћ у Загреб. Шурмин је међутим послао брзојаве Векерлу и Кошуту у којима је протестовао што се ни путници нису пуштали у железничку станицу.

Колико је скупљено за пострадалце од потреса земље у Италији.

О ужасном потресу земље, који је починио пустош и толике грдне несреће у Калабрији и Сицили, било је у своје време доста речи. Сада јављају из Рима, да је средишњи одбор за помоћ страдалника закључио своје рачуне. Из њиховог извештаја види се, да је за страдалнике од потреса земље у Калабрији и Сицили утекло свега 25 милиона 387 хиљада 438 лира (круна). Страдалницима је до 31. октобра разделио речени одбор 25 милиона 326 хиљаде 941. круну. Према томе остало је још 60 хиљада 497 круна Ту је своту поменути одбор предао националном институту за потпомагање стараца и осакаћених при потресу земље.

Прогањање словенског језика у Истри.

Познато је, да се у Далмацији и у Истри и у сенској бискупији служе службе у римокат. црквама на старом словенском језику на глаголици. И ти се зову глагољаши. Римска столица је забранила ове службе и бискуп Нагл у Истри оштре је мере предузео против словенске литургије. У Пазину приредило је политичко друштво Словенаца и Хрвата у Истри скупштину, на којој је учествовало око хиљаду особа и донесена је резолуција за словенски језик у цркви а против бискупове одредбе. Неће ни Хрвати ни Словенци да остану више таљигаши рим-

ске папске столице. Ипак си лепо православље српско!

Где царује алкохолизам.

Није Русија земља, у којој царује алкохолно пиће, како се то пре мислило, већ Француска. У Француској алкохолно пиће највећма упропашћује људски живот. Има података, који доказују, да алкохолно пиће јаму копа некадањем великом и силном француском народу. Још пре пола века Француска се бројала у оне државе, које најмање алкохолног пића троше. Код германских народа је годишње пало на главу 4—5 литара, док у Француској на главу две литре. Данас сразмерно Француска највише троши алкохолног пића. У скандинавским државама данас пада на човека 3—4 литре, у Немачкој 10 литара, у Француској по 15 литара. Пре педесет година Французи ни познавали нису абсинт, године 1884. пак потрошено већ на 50 хиљада хектолитара, а данас троши се годишње обсинта на 30 милиона хектолитара. Године 1875. пало је на 109 људи по једна крчма, данас по три до четири Лондон има крчми 5 60 на броју, Чикаго 5740, Париз 30.000. У неким крајевима превазилази и то по себи велико точење алкохолног пића. — Дошло се до жалосних опажања и код школске деце у погледу пића. У једној париској основној школи, коју полазе већином радничка деца, држао је учитељ предавања о утецају алкохола, те у шали запита једног ђачета, је ли већ пило абсинта? Дете, коме је тек десета година, одговори, да је пило. Учитељ је запитивао даље, па се испоставило, да у школи од 49 ђака, њих 30 пију често абсинта. У једној руенској основној школи од 63 ђака 24 редовно пију ракију. У Нормандији је тек страшно, јер се испоставило, да и слабија страна, девојчице 25 од сто пију ракију и ликера у кући својих родитеља. Овом је обичају пак зла последица. Из Нормандије је некада излазила најодличнија француска војска, данас су момци тамо богаљи и кржљави. Алкохолно пиће јако утиче на запаљење плућа, тако, да од те болести годишње умире две стотине хиљада људи.

Аустроугарска банка и Словени

Аустроугарска банка је врло угледна и за једну штедионицу је морална и материјална помоћ, ако стекне везу (жиро) са овом банком А у њој Словени имају доста удела само су распарчани. Међутим Чеси, они воде рачуна и о том, колика је њихова снага у аустроугарској банци. И сад се већ зна, да ће на главној скупштини банкиној, која ће се одржати 1. фебруара Чеси имати 334 чешких деоничара. Према томе они поседују једну трећину акција банке.

Бео црнац,

У Париз ће ових дана довести једног белог Црнца. Рођен је у унутрашњости француске насеобине Дахомеје и Европљани, који су га нашли, јамче, да је дете чисто црначких родитеља. У осталом то баш није тако реткост. Зна се, да се често међу црначким народима нађе белих људи, који су рођени од црнаца родитеља. Деца пак рођена од бела оца и црне матере или обратно, уопће деца измешаних раса, такозвани мелези нису никад бела. Тако на Антилима, где искључиво живе измешане расе, још никад није нађено бело чељаде. док недалеко одатле. у унутрашњости Колумбије, где услед мочарног краја и кишовитог поднебља нема Европљана, па дакле ни мелеза, има чисто белих урођеника. У Индији се често налазе бели урођеници. Неки путник, који је испитивао те крајеве, прича, да је у једном селу са 2200 становника нашао 12 које мушкараца које жена, који у својој кожи, очима и коси нису имали тамне боје, те су изгледали сасвим бели, иако су им родитељи били урођеници.

Босанско-херцеговачки устаници у Црној Гори.

За време бурних пролетњих догађаја, кад се мислило, да ће доћи до сукоба између наше монархије и Србије и Црне Горе, многи су прешли из Херцеговине у Црну Гору. — Кад се ствар мирно дипломатским путем решила, многи се вратили на своја огњишта. Но не лези враже, у Бечу не спавају. Они увек траже великоиздајничких жртава И ухватише 31 човека Србина и ставише их пред суд, те их у Мостару пресудише на тешку тамницу од 5 и по до 7 и по година.

Русија и Финланд.

Русија има да уреди два важна питања у држави, питање Пољске и питање Финланда. Сад стижу вести, да руска влада спрема ново уређење Финланда. Хоће да повере једном великом кнезу намесништво и да удесе одношаје Финланда према Русији као што је Елсас и Лорена према Немачкој. Хоће ли Финци бити задовољни, то је питање. А велике државе обично све падају у једну исту погрешку, да на жеље народа не узимају велике обзире.

Вуци у Далмацији.

У неким крајевима Далмације нашли су вуци и починили штете многима домаћинама. Тако су, као што „Обзор“ доноси, само браћи Четић у Ервенику напали тор и поклали 31 овна и 33 овце, а другима су наклали говеда и коње. Власти су пропустиле за времена хајку и тровање, што се по другим странама свуда извршује

Звезда Италије.

Године 1870. талијанска народна војска славодобитно је ушла у Рим против папске војске и удружених јој помагача. И тад је звезда Даница у по бела дана светлила и народ је прозвао звезда Италије. Неки дан баш на годишници овога дана после толико година око 2 сата по подне засветлила је Даница и видела се пуна два сата на беломе дану. Свет римски весело је посматрао звезду Италије и клицао јој.

Досетљивост.

Енглески лист „Бели Њус“ саопћава врло занимљиву згодицу, што се десила једном посланичком кандидату приликом садање изборне борбе у Енглеској Посланички кандидат, један од познатих енглеских политичара говорио је на једном збору Баш је био завршио свој лепо смишљени говор, кад му неко из гомиле слушалаца добаци главицу купуса. Политичар се не даде збунити, брзо се прибра и да не остави без одговора ту неучтивост, подигне главицу купуса и држећи је високо у руци да је сви искупљени могу видети, рекне мирно: Изгледа, да је неко од наших политичких противника изгубио своју главу . . .

Оставина белгијског краља.

Покојни белгијски краљ Леополд оставио је иза себе иметак вредан 146 милиона круна. Он је био врло подузетан финансијер и трговац и да није био краљ био би један од највећих трговаца. Пре 10 година имао је имање у вредности око 80 милиона, а за 10 година је исто скоро подвостручио у овој огромној своти. Има у различитим великим варошима 130 великолепних зграда Његове три кћери Луїза, Стефанија Лоњај (супруга престолонаследника Рудолфа), девојке Клементина наслеђују 15 милиона.

Време.

Према телеграфском извештају од 11. децембра може се очекивати благо време, на северу местимице киша.

У једном котлу.

Нови Сад, 11. децембра.

Милош Жикић.

Др. Миладин Свињарев.

Са овом листом иду некоји наши суграђани у изборну борбу за варошке представнике.

Милош Жикић је ватрен либерал; другог кандидата знали смо као радикала. Сад их видимо у једном котлу.

„Браник“ нам разјашњава ствар. Каже: „Имамо младих радикала“. И „Браник“, који је увек нападао све што је ваљано, а хвалио до неба све што није добро по српски народ, сад хвали те своје млађе радикале. И зато се с њима и здружио Милош Жикић и његови.

Испрва није било тако. Испрва су „Браниковци“ слепо помагали „Браникове“ „младо радикале“. И „Браникови младо радикали“ хтели су већ да метну и сада на листи своја два човека.

Но то су спречили „Браникови“ либерали. Казали су: — Вас има свега у Новом Саду петорица Ви се ослањате једино на помоћ либерала, алмажана, подрепаша и свију других противника радикала. Па није право, да вам дамо оба кандидата. Бар један мора бити либерал. И тако уђе у „Браников“ „младо-радикални“ котао — Милош Жикић.

Ово године један. До године кад се буду бирала осморица, биће кандидована поред дра Миладина Свињарева седам Милоша Жикића. То је такав ред у свету.

Ово је тек да остане забележено и с наше стране. А што се избора тиче, из оног котла неће јести варошко представништво. Бирачи ће га изручути

У Новом Саду биће изабрани великом већином: Стеван Дотлић и Лаза Влашкалић

Одговорни уредник
Константин Брадваревић

ГОТОВЕ СУ

српске светитељске карте дописнице Божић, св. Стеван, св Василије, св. Јован итд Слике су снимане са оригинала највећих српских уметника: **Уроша Предића и Паје Јовановића**, дивна израда, добити у свакој количини.

Препродавцима у црној боји 100 ком. 2·80 а у бојама 100 ком. 5 круна.

Само у књижарници

МИЛАНА ИВКОВИЋА

1727 2—10 у Новом Саду.

Месарског момка!

За моју касапницу потребујем

доброг помоћника,

који бар две године као момком ради; да разуме марве, свиње и овце радити, такође и на пању мора бити добар.

Младен Попић, месар,

1763 2—3 Стапар (Бачка).

Оферирам за готов новац без шконта

I-а **ОРАСЕ** врло леп здрав еспап по фор. 22 —

I-а **ШЉИВЕ** босанске по фор 20 —

Све по 100 кила шаљем само уз поузеће Уједно потребујем

старијег помоћника

с лепим рукописом.

Трговина шпецераја на велико и мало

Јована Поповића

1733 2—3 у Панчеву.

Чудо од Буквара!

Господине! Ти си нас сиромахе са твојим **Буквареи** без муке научио да читамо и пишемо од св Николе до Три Јерарха. Хвала ти — **Никола и Лазар Анђелковић**, бозаџије.

Чим узме овај Буквар у руке било младо, било старо, одмах уме и да чита и да пише

Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 пара, тај га одмах добија са плаћеном поштарином

Ulma Temes m. 1573 15 30

Љубомир Јовановић,
школски управитељ и учитељ

Продаја ајгира

рђе боје, 176 цент. висок, 4 године стар.

Обратити се ваља на

Милана Коњевића

1760 3 3 Сомбор.

ТРАЖИМ ВЕШТА ПОМОЋНИКА

који помодно мануфактурну и памучарску трговину разумије те српски, немачки и мађарски говори. Наступ одмах.

Макс Розенберг

1776 2—2 у Шиду.

ПЕКАРИЈА

црног и белог пецива (Schvarz & Weiss Bäckerei), која постоји овде у месту, Ст Пазови, преко 40 год.

предаје се у закуп,

под повољним условима, који је вољан исту предузети нека се писмом обрати на

Васу Димитријевића

1775 2—3 Ст. Пазова.

НОВА РОЗА РАНА КРОМПИРА,

свака **воћа** и **поврћа** нуди најјевтиније 777 48

Александар А. Мудрок
Митровица (Срем).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.